

Rozprawa doktorska „Filozoficzne korzenie awangardy” ma interdyscyplinarny charakter, łącząc studia filozoficzne ze studiami z zakresu historii sztuki, i koncentruje się na zakorzenieniu awangardowych praktyk artystycznych w tradycji filozoficznej XIX i początku XX wieku oraz na ich znaczeniu we współczesnym kontekście społecznym, kulturowym i politycznym. Badania opierają się przede wszystkim na komparatystycznej lekturze pism filozoficznych okresu poprzedzającego czas pierwszej awangardy oraz pism teoretycznych artystów awangardowych, skonfrontowanej z analizą ich praktyk artystycznych w celu skontrolowania wniosków badawczych. Przyjęta perspektywa hermeneutyczna ma na celu możliwie dokładny i gęsty opis badanych zjawisk. Dogłębna lektura pism filozoficznych Hegla, Marksa, Stirnera, Schopenhauera, Nietzschego, Diltheya, Bergsona oraz Freuda, wzmiankowanych często w kontekście sztuki awangardowej lat 1905–1930, zwraca uwagę na selektywność oraz niepełność tych wzmianek i pozwala na i podkreślenie mniej oczywistych powinowactw między sztuką tamtego okresu a szczegółowymi wątkami oraz postawami pojawiającymi się w piśmiennictwie filozoficznym. Są to przede wszystkim wątki emancypacyjne i rewolucyjne, omawiane w kolejnych rozdziałach: nacisk na wolność ducha u Hegla, wezwanie Stirnera do obalenia dyktatu pojęć ogólnych, hasła przywrócenia wolności i podmiotowości klasie robotniczej u Marksa, dążenie do wyzwolenia spod zatrującego wpływu woli u Schopenhauera, Nietzscheński nacisk na samostanowienie, wezwanie Bergsona do uwolnienia się od czysto praktycznego nastawienia do świata, wreszcie działania Freuda zmierzające do zdjęcia odium „nienormalności” z niekonwencjonalnych zachowań społecznych.

Efektem przyjętej na początku pracy definicji awangardy jako formacji przede wszystkim światopoglądowej oraz skonfrontowania jej z światopoglądem filozoficznym epoki jest przeciwstawienie się dominującej tendencji do koncentracji na retrospektywnych odczytaniach awangardy i ujęcie jej przede wszystkim z perspektywy poprzedzającego ją klimatu intelektualnego, co pozwala podkreślić nie tylko oryginalność i nowatorstwo samej awangardy artystycznej, ale również filozofii, która stanowiła dla niej ważne i nie zawsze należycie doceniane źródło inspiracji. Praca doktorska dokładnie i szczegółowo opisuje postawę awangardową, która mimo upowszechnienia dokonań artystycznych modernizmu przy jednoczesnej ich krytyce z perspektywy postmodernizmu, postkolonializmu oraz feminizmu okazuje się nadal zajmować ważne miejsce w kulturze europejskiej, wysoko ceniącej zestaw takich cech, jak nonkonformizm, umiejętność krytycznego myślenia, odwaga, kreatywność i innowacyjność. Pozwala to na przedstawienie postawy awangardowej w podsumowujących rozdziałach rozprawy jako modelu nakierowanych na przyszłość, pozytywnych form zaangażowania społecznego oraz uznanie całego projektu awangardowego za wciąż znaczący i warty rewizji jako otwarte wezwanie do podjęcia aktywnego i twórczego wysiłku zmieniania swojego bezpośredniego otoczenia. Jego głębokie zakorzenienie w filozofii europejskiej czyni zeń ważne dziedzictwo, wykraczające znacząco poza samą tylko dziedzinę estetyki czy historii sztuki i współkształtujące różne warianty europejskiej tożsamości. Podkreślenie wzajemności wpływów sztuki i filozofii (podczas gdy zazwyczaj są one badane przede wszystkim jednostronnie) pokazuje też, jak sztuka awangardowa może się stać wzorcem uprawiania filozofii zaangażowanej, wrażliwej, reagującej, doceniającej szczegóły i nieoczywiste aspekty rzeczywistości.